

БОГОСЛОВЉЕ СВЕТЕ ТАЈНЕ СВЕШТЕНСТВА У РИМОКАТОЛИЧКОЈ ЦРКВИ

Ненад Д. Мијалковић*

Српска православна богословија
 Св. Кирила и Методија, Ниш

Апстракт: Овом радом желимо да изложимо литургијско–богословско поимање Свете тајне свештенства кроз историју. Објашњење у вези са овом Светом тајном праише одговарајућа сведочанства из Светио Писма, као и дела појединих ранохришћанских оца Цркве. Пошом, биће консултовани релевантни богословски, светиотајински аспекти средњега века, доба схоластике, Тридентског сабора, те, најослејку, Другог ватиканског сабора, при чему неће бити пренебрегнута ни теолошка промишљања појединих истакнутих римокатоличких и православних богослова о Светој тајни свештенства. Желимо да овом радом ставимо акценат на разматрање литургијско–богословског смисла Свете тајне у складу са њеним еклисиолошким, христолошким, иневматолошким и есхатолошким искуством у живој Цркви.

Кључне речи: Света тајна, свештенство, Римокатоличка Црква, бискуп, свештеник, ђакон, рукополагање, сабор, моштва.

1. Увод

Једно од најважнијих питања које се тиче односа Православне и Римокатоличке Цркве је питање проблематике папства, самим тим и апостолског прејемства. Еклисиолошке импликације разумевања апостолског прејемства односе се не само на питање природе црквених служби, већ задиру и у проблем природе и идентитета Цркве. Про-

* mijalkovicnenad@gmail.com.

учавање библијских и светоотачких извора открива нам двоструки приступ питању апостолског прејемства. Света тајна свештенства или сакрамент ређења – рукоположења на Западу, спада у изузетно занимљиву тему, која нам доноси одређене недоумице. Занимљива је тема служби у Цркви. На питање, шта је то садржај црквене службе? Одговор треба тражити у одређењу саме бити – суштине Цркве. Ослањајући се на конституцију о Цркви, Други ватикански сабор, најпре говори о тајни Цркве,¹ затим о Цркви као народу Божијем,² а потом о сакраменталној служби у Цркви³ и лаицима.⁴ Посебно је значајна улога народа Божијег у остварењу заједнице и то ће бити наша прва тема у разматрању овог проблема. Одлучујуће речи су узете из *Lumen gentium* 32/4 који говори о лаицима:

„Један је дакле изабрани Божији народ; један Господин, једна вјера, крштење (Еф. 4, 5); заједничко је достојанство удова по њихову препороду у Крсту, заједничка је милост дјетце, заједнички позив на савршеност, једно спасење, једна нада и нераздијељена љубав [...]“

Због везе јединства сабор одбацује сваку неједнакост, без обзира на порекло, народност, друштвени положај или пол. Без обзира на посебне дужности и службе сви су позвани на светост и примили су једнаку веру по правди Божијој (2 Петр. 1, 1).

2. Света тајна свештенства

Сагледавајући службе у Цркви и приказујући њихово достојанство и заједничко деловање у изградњи Тела Христовог, примећујемо да међу службама постоји одређена једнакост. Апостол Петар у својој Првој саборној посланици говори о царском свештенству (1 Петр. 2, 5.9). У Христу сви верници сачињавају свето и царско свештенство, приносе духовне жртве Богу у Исусу Христу, дакле нема, ни једног уда који не би учествовао у послању целог Тела и сведочио о њему. Ове речи о царском свештенству своју основу имају у Старом Завету. Гледајући у књигу Изласка, дом Јаковљев је „царство свештеника“ и Божији „свети

---

¹ *Lumen gentium*, *Dogmatska konstitucija o Crkvi* (= LG), Dokumenti – Други ватикански концил, KS, Zagreb, 2002, 32,1.

² LG 32,2.

³ LG 32,3.

⁴ LG 32,4.

народ“ (Изл. 19, 6). На тој основи за Израил „царство свештеника“ и „свети народ“ никако нису синоними, већ означавају оба дела народа, свештенике и лаике. Нови Завет преузима ту традицију, означава Цркву као дом Божији и место где се поштује. Пројављује се назив „царско свештенство“, што означава заједницу сједињену у Христу и кроз Христа, Свету Цркву, без обзира што Прва саборна посланица Петрова говори на тај начин о Цркви као свештеничкој, Богом испуњеној заједници (1 Петр. 2, 5.9). Уједно, посланица наводи и презвитере којима је поверено вођење заједнице (1 Петр. 5, 1–4). Њих опомиње, мислећи на свештенике: „Чувајте стадо Божије, које вам је поверено, и надгледајте га, не принудно, него добровољно, и по Богу, не због нечасног добитка, него од срца; нити као да господарите наследством Божијим; него будите углед стаду“ (1 Петр. 5, 2–3). Свештенички карактер Божијег народа не противречи установљењу пастирске службе за заједницу Цркве. Слично можемо запазити и у павловској слици, приказу, о Телу Христовом. Јединство тог Тела очувано је на тај начин што поједини чланови испуњавају своје обавезе (Рим. 12, 4–8; Кор. 12, 12–31).

Првобитни облик црквене службе су Дванаесторица Апостола, и то не као скуп појединаца, него као једна таква призната институција заједнице. То сабрање је Исус Христос призвао пре Васкрсења, тако да сабрање у име Христово и након Васкрсења има свој ауторитет и важност. Дванаесторица учествују у целокупном Христовом начину живота и послања и придружени су његовом месијанском деловању. Они заступају месијански Божији народ; они су његови представници и посредници. Сам број дванаест има симболичко значење. Када се код Јеванђелисте Луке каже: „А ви сте они који сте се одржали са мном у искушењима мојим, и ја вама завештавам Царство као што Отац мој мени завешта, да једете и пијете за мојом трпезом у Царству моме, и да седите на престолима и судите над дванаест племена Израилевих“ (Лк. 22, 28–30). Тако су Дванаесторица символ Новог Израиља, то је симболичко–есхатолошка слика. Апостолска служба код Апостола Луке није описана као тренутна служба, већ као вечна. Она представља сведочанство Христово. „Ко вас слуша мене слуша, и ко се вас одриче, мене се одриче; а ко се мене одриче, одриче се Онога који је мене послао“ (Лк. 10, 16; Мт. 10, 40). Њихова (апостолска) служба је посебно послање у корист човека, зато Апостол Петар износи: „Пасите вам поверено стадо Божије“ (1 Петр. 5, 2). Садржај службеног послања је сведочење распетог и васкрслог Господа. Хришћански носилац службе не говори и своје име, него у име Христово. Он делује „уместо Христа“ (2 Кор. 5, 20; 1 Кор. 1, 10; Лк. 10, 16), у његово име.

Важно је уз апостолску службу напоменути и Павлове сараднике, који су по његовом одласку успешно утврђивали заједницу по разним местима. Посебног је устројства унутар служби прве Цркве дужност ђакона, њима припадају првенствено социјални задаци. У Делима апостолским говори се о служби која је створена у одређеној нужној ситуацији (Дап. 6, 1–6). Горући су социјални захтеви унутар заједнице навели апостоле да потраже људе за службу код столова. Они (апостоли) утврђују особине које ти људи морају поседовати. Кажу, морају бити на добром гласу, пуни Духа и мудрости. Увођење у нову заједницу установљену од апостола уз пристанак целокупне заједнице, следи уз молитву и полагање руку. Тај чин има карактер и значај рукополагања. Примећујемо да су неки од седморице ђакона проповедници, а неки мисионари. За потврду ђаконске службе у Новом Завету карактеристична су два места: Фил. 1, 1 и 1 Тим. 3, 8–13. Што се тиче епископа и презвитера они се не спомињу у раним новозаветним списима. Од посебног значаја су списи који сведоче о њиховом установљењу: Дела апостолска, Пастирске посланице, Јаковљева и Прва Петрова посланица. Према сведочанству Дела апостолских у јерусалимској заједници постоје презвитери, они примају дарове од изасланика из Антиохије (Дап. 11, 30). У оквиру заједнице они су заједно са апостолима, „саборски оци“. Дела апостолска нам сведоче: „Тада апостоли и старешине заједно са свом Црквом закључе [...]“ (Дап. 15, 22).

За Апостола Павла је потребна презвитерска служба како би се остварила заједница. Дела апостолска показују како Апостол Павле установљује и поставља презвитере у источној Малој Азији: „И рукоположише им презвитере за сваку Цркву, па помоливши се Богу с постом, предадоше Господу у кога вероваше“ (Дап. 14, 23). Има презвитера у Ефесу (Дап. 20, 17). Занимљиво је и то да Апостол презвитере назива и епископима (Дап. 20, 28).

„Према томе, тада још нису презбитери и епископи различите службе, него различите ознаке за исту службу. Презбитери об-нашају предстојничку дужност и зато се називају епископима.“⁵

У Пастирским посланицама је презвитерска служба још јасније истакнута. Према Првој посланици Апостола Павла Тимотеју, презвитерима припада предстојничка служба (1 Тим. 5, 17), којој се служба речи и учења придружује, и организована је другачије него у Коринту (1 Кор. 12, 28), тако да има различитих служби. Критеријум за избор

---

⁵ Franz Court, *Sakramenti: Priručnik za teološki studij i praksu*, Đakovo, 1997, 429.

на презвитерску службу у Цркви Апостол Павле износи у Посланици Титу. Старешине, вође народа Божијег, треба бирати: „Ако је ко без мане, једне жене муж, и има децу верујућу, којој не приговарају да су разуздана или непокорна, јер епископ као Божији домоуправитељ треба да је без мане, не самовољан, не гневљив, не пијаница, не убојица, не лихвар, него гостољубив, доброљубив, мудар, праведан, побожан, уздржљив; који се чврсто држи истините ријечи сагласне са учењем да би био способан и поучавати у здравој науци и покарати оне који се противе“ (Тит. 1, 5–9). Узимајући у обзир све досад речено, може се закључити да се презвитерска служба појавила у јерусалимској заједници. Јасно је и то, да се разликовање између епископске и презвитерске службе, не може још видети.

Климент Римски се представља као ученик Петра и Павла. На том основу се темељи његов ауторитет. За разумевање епископске службе, морамо истаћи следеће моменте, а то су: њено установљење које проистиче од Христа и апостола; апостоли су дали завештање да након њихове смрти од њих постављени епископи и ђакони, требају да предузму њихове дужности. Епископи имају „култну“ улогу, њихов главни задатак је Литургија, приношење Евхаристије. Значи, носиоци службе – епископи, презвитери и ђакони, директни су наследници апостола, па се на тај начин остварује јединство са Христом. За *Климентша Римског* ауторитет настојатеља хришћанске заједнице своје оправдање налази од Христовог послања апостола, а ту власт апостоли преносе на своје наследнике.⁶ Према *Игњатију Антиохијском*, службе у Цркви су обликоване у три ступња. Епископ је глава заједнице, он је икона Христова, он је место око кога се народ сакупља, без његовог посредовања Црква ни не постоји. Где је епископ, ту је и народ, ту је Црква, ту је Христос. Епископ је приносилац сакрамената (Светих тајни). Око епископа се скупљају презвитери, њима је у надлежност дато да са епископом воде заједницу, они одговарају служби апостола. Као трећи ступањ Игњатије истиче ђаконе, они су истакнути као помоћници Цркве Божије. Ђаконска служба се истиче као сарадничка са епископском.⁷ Ове три службе служе за представљање Бога и Христа. Овакво конципирање служби у Цркви какво нам поставља Свети Игњатије Антиохијски представља реалност есхатолошке слике Царства Божијег.

Свештеничка служба своје порекло црпи из апостолског прејемства и дела Духа Светога.

---

⁶ Види: Климентова *Посланица Коринћанима Прва* 42; 44, 1–3, у Атанасије Јевтић, *Дела айосџолских ученика*, Врњци – Требиње, 2005, 178–179.

⁷ Уп. *Смирњанима VIII*, 1–2, А. Јевтић, *Дела айосџолских ученика*, 235–236.

„Тако двије битно дјелују заједно да би бискуп и његови помоћници могли удовољити задаћама своје службе: апостолско, тј. божанско подријетло њихова ауторитета и управљање Духа Божијега. Ослањајући се на то двоје, они воде еухаристијске свечаности, председају агапама, навијештају истинску науку, јемци су непатворености еванђеља, чувари апостолских предаја“.⁸

Св. *Иринеј Лионски* види епископе као наследнике апостола. Епископска служба је спољашњи символ јединства Цркве, која није неки тајни савез, већ реч Господња.⁹ Епископи су обдарени харизмом истине, они су вођени Духом Светим. Тако његово виђење епископске службе није само у историјским оквирима, него представља и есхатолошку реалност, значи говори о вечној служби.¹⁰ Сведочанство *Ијолиџа Римског* је утолико значајно, јер разлог за то је његово сведочанство и приказ рукополагања епископа, свештеника и ђакона на простору Римске Цркве.¹¹

„Бискупско се посвећење одвија, након претходног одабира кандидата по цијелој заједници, на коју недјељу. Назочни су вјерници, презбитери, као и бискупи сусједних заједница. Уз пристанак свију полажу бискупи на кандидата руке; свећеници не судјелују на том чину. Шутећи моле сви за силазак Духа Светога. На молбу свију полаже један од назочних бискупа на кандидата руке и изговара посветну молитву. Тада слиједи Еухаристијско славље. У другом се дијелу посветне молитве с обзиром на задаће бискупа каже: Дај, Оче, ти који познајеш срца, своје служи кога си одабрао за бискупску службу, да пасе твоје стадо и да ти као велики свећеник без мане служи дан и ноћ. Нека он

⁸ Hubert Jedin, *Velika povijest Crkve I*, KS, Zagreb, 1972, 172–173.

⁹ Уп: Иринеј Лионски, *Против јереси*, III, 3,3; Migne, Jacques–Paul, *Patrologiae cursus completus. Series Graeca*, Paris 1857–1912 (PG) 7a, 849–850.

¹⁰ Уп. Јован Мајендорф, *Увод у светиошачко бојсловље*, Врњачка Бања, 2008, 42.

¹¹ „Нека се за Епископа поставља (хиротонише) онај који је изабран од свега народа (који је) беспрекоран. Када његово име буде речено и кад буде од свих прихваћен, окупиће се народ са Презвитерима (свештеницима) и присутни (из околине) Епископи, у дан Недељни (дан Господњи). Пошто су сви сагласни, нека ови (Епископи) ставе руке на њега, а Презвитери нека стоје ћутећи. Нека, дакле, сви ћуте молећи се у срцу свом за силазак Духа Светога. Између њих један од присутних Епископа, на молбу свих, полажући руку на онога који се поставља за Епископа, моли се говорећи: Боже и Оче Господа нашег Исуса Христа, Оче милосрђа и Боже сваке утехе, Који на висинама живиш и на смирене погледаш, Који познајеш све и сва [...]“. *Апостолско предање Светог Ијолиџа Римског (II–III)* у: А. Јевтић, *Дела апостолских ученика*, 383–384.

без прекида милостиво угађа твом лицу и приноси дарове твојој светој Цркви. Дај му пуномоћ по великосвећеничком духу да у складу с твојом упутом опрашта гријехе [...].¹²

Виђење епископске службе представља настојатеља као пастира и свештеника, док је његова учитељска улога мање наглашена. Улога презвитера је представљена као помоћничка и саветничка, они окружују епископа у литургијском деловању – сабрању. Значајно је напоменути да је улога презвитера да подучава вернике по заповести епископа. Свештеника рукополаже епископ, као и ђакон. Ђакон се не посвећује за свештенство, него за службу епископу. Он је помоћник при Светој Литургији, приноси дарове за Евхаристијски принос, и са свештеником даје Причешће. Видимо да је за Иполита епископска служба целина црквене службе. Презвитере и ђаконе он сматра придруженим помоћним службама.¹³ Патристичко схватање епископске службе у средњем веку доживљава одређене промене. Тома Аквински епископску службу не види као посебни сакраментални чин у ужем смислу, нити епископско посвећење као сакрамент. Он епископима не даје никакву пуномоћ која би се разликовала од свештеничке службе у односу на вршење Евхаристије, јер ако је епископска служба посебан ред, она поседује и већу пуномоћ над мистичним телом Христовим, Црквом. По његовом мишљењу, при Евхаристији се не може разлико-

---

¹² F. Courth, *Sakramenti*, 438.

¹³ „Када се рукополаже Презвитер, Епископ ставља руку своју на главу његову, док сви Презвитери дотичу га се; и говори (Епископ) према напред реченоме, као што смо рекли за (хиротонију) Епископа, молећи се говорећи: Боже и Оче Господа нашег Исуса Христа, погледај на овога слугу Твога, и дај му Духа благодати и савета презвитерства [...]. Кад се поставља Ђакон, нека се изабере тако како је речено напред; (тада) Епископ сам полаже руке, као што смо горе написали. При рукоположењу Ђакона Епископ сам ставља руке на њега, јер он (Ђакон) није постављен за свештенство него за службу Епископу, да чини оно што му овај укаже. Јер он не спада у свет клира, него служи и најављује Епископу оно што је неопходно. Он не добија заједнички Дух презвитеријума (свештенства) у којем учествују Презвитери, него онај који му је поверен влашћу Епископа. Зато Епископ сам рукополаже Ђакона, док над Свештеником нека Свештеници такође ставе руке, због Духа заједничког и сличног (њиховом) клиру (уделу). Јер Свештеник нема власти осим да је прима, али нема власти да даје. Тако они не постављају клирике. Међутим, рукоположење Свештеника, они чине знак (додиром руке), док (га) Епископ рукополаже. А над Ђаконом нека (Епископ) говори (молитву) овако: Боже, Који си све створио и све уредио Речју (Својом), Оче Господа нашег Исуса Христа, Којега си послао да служи по вољи Твојој и нама открије Савет Твој, даруј Духа благодарности и ревности (овом) слуги Твојој, којега си изабрао да служи Цркви Твојој и предноси у Твом светилишту оно што Ти је принето кроз овога који је постављен за Твог Великог Свештеника [...].“, *Апостолско предање Святој Иволиши Римској (VII–VIII) у: А. Јевтић, Дела апостолских ученика, 387–388.*

вати свештеничка од епископске службе.¹⁴ Оваква слика односа епископа и свештеника остала је све до Другог ватиканског сабора.

Тридентски сабор црквену службу одређује као свештеничку, постављену од Христа. Сабор свештеника сагледава као настојатеља службе. Мада, примећујемо да се истиче учитељска и пастирска служба и приписује лику свештеника Тридентског сабора. Улога свештеника је да познаје своје стадо, да за њега приноси жртву, води га проповедањем речи Божије, дели сакраменте, брине о сиромашнима, и својим добрим делима буде на пример своме стаду.¹⁵ Такву пасторалну страну свештеничке службе наглашава и За Други ватикански сабор свештенство је сакраментални ступањ унутар троструко рашчлањене службе (епископи, презвитери, ђакони). Заједно са другим свештеницима који сачињавају презвитеријат, свештеник делује по заповести епископа. Сабор истиче значај разумевања службе у раној Цркви. Задужења свештеника су многобројна, али средишња ствар је свршавање Евхаристије, значи ставља се акценат на литургијском сабрању. Свештеничка служба се схвата као служење и представља тајну, сакрамент. Износи се паралела, да није свештеник, како то истиче средњи век, него епископ целина – пуноћа црквене службе. Епископ има пуноћу „сакрамента Реда“.¹⁶ Мисли се на садејство у једној пророчкој, свештеничкој и пастирској служби Исуса Христа, да Њега као Главу његове Цркве учини видљивом служба епископа. Служба свештеника је дефинисана у односу на епископску службу и они зависе од епископа, ипак су са њима сједињени свештеничком чашћу, као слика Христова који је врховни свештеник.¹⁷ Као приоритет свештеничке службе, сабор поставља објављивање Христове речи, проповед, а потом наводи пастирска и богослужбена задужења. Ђаконска служба се спомиње у оквиру заједнице са епископом и његовим свештенством.¹⁸ Превасходни задатак ђакона огледа се у литургијском, евхаристијском догађају. Ђакон се појављује као посредник између олтарa и народа.

Теологија после Другог ватиканског сабора црквене службе сагледава на два начина, један је христоцентричан, други еклисиоцентри-

¹⁴ Види опширније сакрамент Светог Реда: Тома Аквински, *Suma protiv pogana II*, KS, Zagreb, 1994, 1099–1115, Он овде говори о разликовању редова, посебно спомиње протођаконе, ђаконе, презвитере, и највећи акценат ставља на бискупском (епископском) реду на коме је највећа власт.

¹⁵ Уп. Heinrich Denzinger – Peter Hunermann, *Zbirka sažetaka vjerovanja definicija i izjava o vjeri i čudoređu* (= DH), Đakovo, 2002, 374–377, Овај сабор је донео осам канона којима објашњава сакрамент светог реда.

¹⁶ LG 21.

¹⁷ LG 28.

¹⁸ LG 29.

чан. Мада постоји тенденција да се ова два начина сагледавања непосредно прожимају. Један тип теологије службе, службу схвата као наставак Христовог послања. По њему, настојатељ службе представља Исуса Христа у заједници верних. Тако гледана, посредничка служба подразумева много више од административног стајања пред заједницом. Другачије него христолошко гледиште, инспирисано мишљу о послању, полази други тип савремене теологије службе, нагласак је стављен на тајну Цркве; по њему је носилац службе говорник заједнице, гарант њеног јединства, усмерилац њених многобројних харизми. Христолошком ставу је потребна еклисиолошка перспектива, јер свака се служба врши у Цркви и за Цркву. Оба става савремене теологије службе треба гледати као јединствене и допуњујуће, тако да морају један другог да обухватају. Христолошку претпоставку у схватању службе наводи и Јозеф Рацингер, при чему каже:

„Сакраментална је служба Цркве израз новости Исуса Христа и њезиног уприсутњавања тјеком повијести. За њеног настојатеља који стоји у апостолској традицији, то значи: она не даје оно што долази из ње саме, него једино што се укорјењује у послању по Исусу Христу [...]. Народ Божији као заједница светих и грешних треба службу посвећивања, које она сама не може постићи. На тој позадини пуној напетости, ређење за носитеље службе значи: Ја дајем што сам не могу дати; чиним што не долази од мене; стојим у послању и постао сам носитељ онога што ми је други предао“.¹⁹

Христолошка служба је утемељена у Павловим речима „служитељи Новог Завета“ (2 Кор. 3, 6) и „управитељи тајни Божијих“ (1 Кор. 4, 1). Одатле произлази основна структура црквене службе. Валтер Каспер (W. Kasper) у пастирској служби у вођењу заједнице показује основни задатак црквене службе, тако је свештеник одговоран за јединство верника. Свештенику је одређена евхаристијска служба, јер је он гарант јединства. Слична су размишљања и Карла Ранера, који своје виђење заснива еклисиолошки. Другачије од Каспера, за њега духовна служба не кулминира у пастирској служби, већ у учитељској служби. Цркви је, као целини, поверена реч која спашава. Тако је свештеник проповедник речи Божије. Свештеник је у односу на неку – барем потенцијално дату – заједницу, по датој заповести Цркве као заједнице, благовеститељ речи Божије, тако да му је поверено сакраментално, светотајинско

---

¹⁹ F. Courth, *Sakramenti*, 458.

деловање.²⁰ Свештеник је проповедник Јеванђеља у датом послању Цркве. Унутрашња повезаност христолошког и еклисиолошког приступа произлази из Посланице Апостола Павла Ефесцима: „И Он даде једне као апостоле, а друге као пророке, једне као јеванђелисте, а друге као пастире и учитеље, за усавршавање светих у делу служења, за сазидање тела Христовог“ (Еф. 4, 11–12).

Као услов за рукоположење ставља се да лице мушког пола буде крштено – можемо закључити да ова Света тајна свештенства стоји у непосредној вези са крштењем, покајањем и евхаристијом. Као народ Божији Црква се може и мора схватити као вођена од троипостасног Бога, испуњена Његовом светом присутношћу. Господ Исус Христос има посредничку улогу – све приводи Оцу у Духу Светоме. Народ Божији, у Исусу Христу и Духу Светоме уједињена заједница, представља Цркву Божију.

Православна Црква износи директна сведочанства о свештеничкој служби чланова Цркве, премда су она малобројна. Свети Апостол Петар се у својој посланици обраћа свим хришћанима, те каже: „И ви сами као живо камење зидајте се у дом духовни, свештенство свето, да би сте примили жртве духовне, благопријатне Богу, кроз Исуса Христа. [...] А ви сте род изабрани, царско свештенство, народ свети, народ задобијен да објавите врлине Онога који вас дозва из таме на чудесну светлост своју; који некад не бијасте народ, а сада сте народ Божији; који не бијасте помиловани а сада сте помиловани“ (1 Петр. 2, 5.9.10). У Откривењу Јовановом запажамо следеће: „И учини нас царством, свештеницима Богу и Оцу својему, њему слава и моћ у векове векова. Амин (Отк. 1, 6); Блажен је и свет онај који има удела у првом васкрсењу; над њима друга смрт нема власти, него ће бити свештеници Богу и Христу, и цароваће с Њим хиљаду година“ (Отк. 20, 6).

Црква је народ Божији и сваки њен члан припада том народу, без обзира које место заузима и какву службу врши у њој. Припадати народу Божијем значи имати највећу власт на земљи, јер нема ничег узвишенијег него припадати народу који је сам Бог изабрао у Христу и поставио га да Му служи. Сав народ Божији је предан Богу. „Ви сте Христови, а Христос је Божији“ (1 Кор. 3, 23). Сви хришћани, као чланови Цркве, су Христови, а кроз Њега су Божији – Очеви. Они не служе Богу индивидуално, него као заједница. Различитост служби произлази из органске природе Цркве, у којој сваки њен члан заузима само њему својствен положај и место. Дарови Духа се не дају сами по себи и не као награда, него за службу у Цркви, и дају се они-

---

²⁰ Уп. F. Courth, *нав. дело*, 460.

ма који су већ напојени Духом. То значи, да је заједничка напојеност Духом основ дела служења, пошто без те основе не би била могућа различитост дарова Духа. Заједничка напојеност Духом свих чланова Цркве изражава се у њиховој свештеничкој служби, пошто не може бити Духа без активности. Различитост служби не нарушава јединство природе чланова Цркве.

Онтолошко јединство свих чланова Цркве произлази из њиховог јединства у Христу. По својој природи, сви чланови Цркве су једнаки, пошто је у свима један и исти Дух Свети. Разлика између лица која имају посебне службе и оних који те службе немају није онтолошка, него функционална. Крштење водом и Духом има, само по себи, апсолутно значење у поретку пријема у Цркву. Оно је само припрема за улазак у евхаристијско сабрање, пошто се на евхаристијском сабрању предаје оно што се предаје у крштењу – припадање Цркви као живот и служење у њој у царско–свештеничком достојанству. Високо звање члана народа Божијег и служење лаика као свештеника и царева представља њихово постављење, рукоположење на то звање, зато што свака служба у Цркви представља Божије призвање и предавање благодатних дарова призваноме на службу, без којих није могућа никаква служба у Цркви. Постриг, рукоположење, облачење и опход око престола су радње које улазе у састав чина крштења. У литургијској свести, на Свету тајну ступања у Цркву гледа се као на тајну рукоположења новокрштеног. Новокрштени, који је духовно рођен у Светој тајни крштења, рукополаже се за служење у Цркви у свом звању члана народа Божијег, а то значи да назив лаик према изворној црквеној свести у себи садржи идеју рукоположења. Новопосвећени, који је у Светој тајни крштења водом и Духом рукоположен у царско–свештеничко достојанство, свечано се уводи у евхаристијско сабрање.²¹ Евхаристија је служба, литургија коју врши народ Божији сабран у храму тела Христовог за приношење духовне жртве. На евхаристијском сабрању сваки верник стоји као свештенослужитељ. Та служба није идентична са службом епископа, презвитера или ђаконa. Служби народа којој припадају посебне службе, припадају и епископ и презвитер и ђакон. Евхаристија је дело Цркве коју врши народ Божији, на једно и исто са својим предстојатељем. Цркву не сачињава један, или неколико, већ многи који су једно у Христу. Сваки верник је свештеник, али не сам по себи, него у Цркви. Он сам по себи не може да свештенодејствује. Епископ је због своје нарочите службе возглавиатељ евхаристијског сабрања, са њим саслужује сав народ. У том заједничком саслуживању предстојатеља,

---

²¹ Види: Николај Афанасјев, *Сцхуиње у Цркву*, Краљево, 2008, 15–20.

који и сам припада народу, народ се појављује као царско свештенство верника у Цркви. Зато царско свештенство, не само што не искључује посебну службу предстојатеља (епскопа или презвитера), него се без ње не може ни појавити. Са друге стране, служба предстојатеља не искључује службу народа Божијег, зато што је она могућа само на основу царског свештенства свих верника.²²

3. Однос теорије и праксе у Светој тајни свештенства

Свештенство (гр. κλήρος, коцка, жреб, лат. *sacerdos, sacerdotium*, служење, приношење). Црква се назива свештеним народом, народом светим. Света тајна свештенства је велика тајна, која човеку отвара врата свог првобитног назначења, где је постављен у улогу свештеника – посредника између Бога и целокупне природе. Свештеничком службом остварујемо назначење које нам је дато преко Исуса Христа да сви постанемо једно у Његовом Царству. Изображавање нашег царског достојанства као свештеника налазимо у Светој Литургији. Други ватикански сабор по питању ове Свете тајне доноси следећу одлуку:

„Обреди ређања нека се прераде с обзиром на церемоније и текстове. Бискупови наговори на почетку сваког ређења или посвећења могу бити на народном језику. При бискупском посвећењу смеју положити руке сви присутни бискупи“.²³

У најстаријим библијским и црквеним извештајима, рукоположење појединаца за служење у својим заједницама, вршено је сасвим једноставно, редовно уз полагање руку на рукоположеног.

„С временом су се те церемоније и текстови, по разним крајевима на различите начине, множили и комплицирали. Успоредо с ритуализацијом предстојничке службе у Цркви, тамо до свршетка старог вијека, долази до све веће клерикализације службеника: бискупи, презвитери и остали клерици постају посебном друштвеном класом те представљају посебан сталеж који има своје навике и власти облик живота, одређену културу, посебну ношњу што их разликује и (више или мање, већ према мјестима

---

²² Види: Јован Зизјулас, *Еклицсиолошке теме*, Беседа, Нови Сад, 2001, 102–110.

²³ *Sacrosantum Concilium, Konstitucija o svetoj Liturgiji* (= SC), KS, Zagreb, 2002, 76.

и временима) једноставно одваја од осталих вјерника и од друштва као целине. Такав је развој утјецао и на саставине ређења као и она бар потврђивала те односе у Цркви“.²⁴

Ради обнове обреда овај члан захтева три ствари: преуређење церемонија и текстова за сва рукоположења, увођење народног језика, и то да на новог епископа полажу руке сви присутни епископи. Канонски зборник Римокатоличке Цркве о овом сакраменту каже:

„Сакраментом реда по божанском установљењу неки између вјерника, неизбрисивим биљегом којим се означују, постављају се за посвећене службенике који се наине посвећују и одређују да, сватко према својем ступњу, вршећи у особи Христа Главе службу научавања, посвећивања и управљања, пасу Божји народ. Редови су епископат, презбитериат и ђаконат. Појељују се полагањем руку и посветном молитвом коју за сваки поједини ступањ прописују богослужне књиге. Нека се ређење слави у мисном слављу у недјељу или заповиједани благодан али због пасторалних разлога може се славити и у друге дане, не искључивши ни свагдане [...] Нежењеном ређенику за трајни ђаконат, исто тако и ређенику за презбитерат, нека се не допусти да приме ред ђаконата, осим ако по прописаном обреду јавно пред Богом и пред Црквом преузму обавезу целибата или положе доживотне завјете у редовничкој установи“.²⁵

Сав је Божији народ „свештенички народ“, јер сви чланови вером и крштењем имају удела у свештенству Исуса Христа, који је наш једини свештеник у потпуном смислу речи. Христос је једини посредник између Бога и људи, Он једини остварује потпуну заједницу између нас и Бога. Осим општег свештенства у Цркви, од њеног самог почетка постоји и посебна служба, посебно свештенство. Та се посебна служба врши сакраментом светог реда. Тај сакрамент примају епископи–бискупи, свештеници–презвитери и ђакони.

---

²⁴ Martin Kirigin, *Konstitucija o svetoj Liturgiji – Sacrosanctum Concilium*, Zagreb, 1985, 283.

²⁵ Kan. 1008–1010; 1037, у: *Zakonik kanonskog prava*, proglašen влашћу папе Ivana Pavla II, Zagreb, 1996, 500; О установљењу целибата за клирике види опширније: Marcelin, *Sinoda u Elviri*, 300–303. godine; Siricije, *pismo Directa ad decessorem*, biskupu Himeriju Taragonskom, 385. godine; I Lateranski sabor, 1123. godine, kan. 3; у: DH, 30, 50, 199.

„Они који су сакраментом светога реда посвећени за предводнике и учитеље Христове заједнице, на посебан су начин знак присутности Исуса Христа који је у пуном смислу једини Свећеник и Глава Цркве. Колегиј (збор) бискупа, на челу којег се налази римски бискуп (папа), и колегиј (збор) презбитера (свећеника), који предводи бискуп, видљиво означају Исуса Христа као јединог Предводника и Главу Цркве. Они су тако и знак јединства Цркве коју у једно повезује Христов Дух“.²⁶

Ћакон се овим сакраментом посвећује за помоћ епископу и свештеницима. Он свечано произноси Јеванђеље у Цркви, послужује код Евхаристије, даје Причешће, носи Причешће болеснима, предводи Свети вход, чита јектеније итд. Ред ћаконата епископ даје полагањем руку и читањем посветне молитве. Други ватикански сабор је обновио ћаконску службу, и она је опет постала самостална служба.

„И ћаконско је ређење структурирано слично као свећеничко ређење. Све до полагања руку обред је чак идентичан. При ћаконском ређењу руке полаже дакако само бискуп, а не свећенички колегиј. И посветна молитва изражава друге видике него при свећеничком ређењу. Овдје се увек изнова наглашује служба за коју је ћакон одређен. Тако бискуп моли: Води их на земљи путем Твога Сина који није дошао служен него да служи; да би имали удјела на његову господству у небу. Након посветне молитве ћакону се облачи литургијско рухо. То су штола преко рамена и далматика. Затим му бискуп предаје еванђелистар: Прими Христово Еванђеље, за чије си навјештање одређен. Што читаш вјеруј; што вјерујеш навјештај; а што навјешташ испуни својим животом. Стављањем литургијског руха и предајом еванђелистара истиче се прије свега служба ћакона у литургији“.²⁷

Овим речима дали смо приказ и уједно сагледали смо улогу ћакона за службу на коју се посвећује.

Свештеник, презвитер, старшина се сакраментом рукоположења посвећује да предводи народ Божији у конкретној хришћанској заједници, те му се на тај начин даје да предстоји на богослужењу, посебно у Евхаристији.

---

²⁶ *Sakramenti*, www.petar.ffdi.hr/Izj/sakramenti.htm; приступљено 9. 4. 2012.

²⁷ Anselm Grun, *Sveti red*, KS, Zagreb, 2003, 14.

„Свећеничко се ређење увијек подјељује за вријеме еухаристијског слава и то послје еванђеља“.²⁸

Он врши све сакраменте осим рукоположења и миропомазања – потврде, иако има случајева када врши и потврду – миропомазање.²⁹ Епископ позива вернике да се моле за онога који се рукополаже.

„Кандидати полегну на тло, у гести пасторације. Леже лицем на тлу. Ова прастара геста изражава да се свећеници предају Богу исто онако како се догађа у предању мужа жени. [...] Док кандидати леже испружени на тлу, читава заједница пјева Литаније свих светих. Бискуп закључује литање властитом молитвом“.³⁰

Тако, истичемо да се:

„Ред презбитерата (свећеништва) подјељује бискуп полагањем руку и посветном молитвом. У посветној молитви бискуп, између осталог, моли: Дај, молим те, свемогући Оче, овим службеницима својим достојанство презбитера. Обнови у њиховим срцима Духа Светога; да врше ту службу другог реда коју им повјераваш те примјером свога живота постану потицајем ђудоредног понашања. Били ваљани сурадници наше службе да ријечи еванђеља допру до на крај земље и да сви народи, у Крistu сабрани, постану један свети Божији народ. Новом презбитеру бискуп маже дланове светом кризмом уз ријечи: Господин Исус Крст, којег је Отац помазао Духом Светим и снагом, чувао те да посвећујеш кршћански пук и Богу приносиш жртву. Затим им предаје плитицу с крухом и калез с вином и водом за еухаристијску жртву уз ријечи: Прими дарове што их свети народ приноси Богу. Буди свјестан онога што радиш. У дјело проведи оно што обављаш и живот свој суобличи отајству крижа Господњега“.³¹

Рукополагани сада облачи свештеничке одежде, затим му епископ маже руке, и то мазање изображава делање Духа Светога.

---

²⁸ А. Grun, *нав. дело*, 10.

²⁹ Када је у питању крштење код одраслих, који су у смртној опасности свештеник може да изврши миропомазање (потврду) заједно са Причешћем, јер је сарадник и помоћник епископа.

³⁰ А. Grun, *нав. дело*, 11.

³¹ *Sakramenti*, www.petar.ffdi.hr/Izj/sakramenti.htm; приступљено 9. 4. 2012; Види: А. Grun, *Sveti red*, 11–13; Adam Adolf, *Uvod u Katoličku Liturgiju*, Zadar, 1993, 209–227.

Занимљиво је да из молитве посвећења није првенствена улога свештеника била да врши Евхаристију, већ да учи народ тј. да проповеда Христово Јеванђеље.

„Али, ако кажемо да је дело поучавања првостепено, а дело Евхаристије другостепено, као што се, нажалост, под западним утицајем скоро уобичајило у нашој Цркви, тада се налазимо пред изопачењем. На Западу је, кроз апостолско наслеђе, главно дело епископа постало поучавање (катихеза), а свештеницима је, као њихово главно дело, поверено свршавање Литургије. Ако потражите дефиницију свештеника (јереја, презвитера) на Западу, видећете да је то онај који савршава Литургију. Епископ није ту да служи Литургије, он је ту да поучава, да износи догматско учење на Саборима итд. Овде је, дакле, присутно одступање од есхатолошке иконе; то желим да нагласим“.³²

Епископ–бискуп кроз посвећење прима пуноћу свештенства и наследник је службе апостола. У бискупу, окруженом презвитерима, усред Божијег народа присутан је сам Христос. Преко њега Христос управља Црквом. Бискупски ред додељује се полагањем руку и посветном молитвом. Након посветне молитве бискуп посветитељ маже новом бискупу главу кризмом и говори:

„Бог, који те учини диоником пунине Крстова свећенства, излио на те отајствену помаст и дао род доносиш духовног благослова. Пружа му еванђелистар и говори: Прими еванђеље и проповедај Ријеч Божју са свом стрпљивошћу и науком. Ставља му прстен уз ријечи: Прими прстен, знак вјерности: остани вјеран и Божју заручницу свету Цркву сачувај неокаљаном. Даје му штап и говори: Прими штап, знак пастирске службе, и припази на свеколико стадо у ком те Дух Свети поставља за бискупа да равнаш Божјом Црквом“.³³

Ради лакшег сагледавање ове Свете тајне, покушаћемо да дамо схематски приказ чина рукоположења, на Истоку и Западу, који би изгледао овако:

---

³² Ј. Зизјулас, *Еклисиолошке шеме*, 107–108.

³³ *Sakramenti*, www.petar.ffdi.hr/Izj/sakramenti.htm; приступљено 9. 4. 2012.

Поредак рукоположења ³⁴ код православних	Сакрамент Светог ређења ³⁵ код римокатолика
<p>Рукоположење ђакона³⁶</p> <p><i>После освећења Светишних дарова, воде два ђакона, оног који се посвећује пред епископом који седи на штрону, говорећи: Посвети, преосвећени владико [...]</i></p> <p><i>Трокрајно оихођење око престола и целивање четвори ула Светишог престола уз речи: Свети Боже, Свети крепки, Свети бесмртни, помилуј нас.</i></p> <p><i>При оиходу ђоју се црквене њесме: Свети мученици [...], Слава теби Христе Боже [...], Исајо ликуј [...]</i></p> <p><i>Устаје епископ са престола и нови ђакон му сјаје са десне стране, клања се шријуш, Светишом престолау, говорећи: Боже помилуј мене грешнога.</i></p> <p><i>Клекне на једно колено (десно), поставља крстообразно руке на Светиш престо, шада епископ ђолаже крај омофора на главу новог ђакона, ђолаже руке и говори молишве: Божанска благодат [...], Господе Боже наш, предзнањем твојим [...] и Боже спасе наш [...]</i></p> <p><i>Када епископ прочита ове молишве ђодиге новог ђакона, одвезује орар којим је био ојасан, сјаваља му на лево раме, говорећи: Аксиос – Достојан.</i></p>	<p>Рукоположење ђакона</p> <p>Бискуп полаже руке на онога који се посвећује, говорећи: <i>Води их на земљи ђушем швога Сина који није дошао служен него да служи, да би имали удјела на његову ђосиодству у небу.</i></p> <p>Након посветне молитве ђакон се облачи у литургијско рухо. Бискуп (епископ) му предаје Јеванђеље уз речи: <i>Прими Крштво Еванђеље, за чије си навјештање одређен [...]</i></p>

³⁴ Поредак ове Свете тајне можете погледати у Епископском чиновнику.

³⁵ Види: Rimski pontifikal: *Sveti red*, KS, Zagreb, 1972.

³⁶ За ђаконе се рукопроизводе само ипођакони и то већином у исти дан се посвећује за ипођакона и потом за ђакона. Рукоположење за ђакона бива на Литургијама Св. Јована и Св. Василија, па и на Литургији пређеосвећених дарова. Пошто ђакон не

<p>Рукоположење презвитера</p> <p><i>После Херувимске пјесме почиње хироџонија за свештеника и свршава се као хироџонија за ђакона са њом разликом, што свештеника воде свештеници, пред престолом приклања нови презвитер оба колена, када клекне нови презвитер полагаје руке на часни престо и савла чело међу руке. Архијереј у два молишвама призива благодат Духа Светог.</i></p> <p><i>После молишва епископ даје новом презвитеру одежде, при давању одежди и службеника, узлашава: Аксиос – Достојан.</i></p>	<p>Свештеничко ређење</p> <p>Рукоположење свештеника се увек врши током Литургије и то после Јеванђеља.</p> <p>Бискуп (епископ) посвећује презвитера полагањем руку и посветном молитвом: <i>Дај, молим те, светојуги Оче, овим службеницима својим достојанство презвитера. Обнови у њиховим срцима Духа Светог; да врше твоју службу другога реда [...]</i></p> <p>Бискуп новом презвитеру маже дланове светом кризмом уз речи: <i>Господин Исус Христ, којег је Отац помагао Духом Светим [...]</i></p> <p>Затим му предаје Свете дарове уз речи: <i>Прими дарове што их свети народ приноси Богу. Буди свјестан онога што радиш [...]</i></p>
<p>Рукоположење епископа</p> <p><i>Један дан или неколико дана раније пре рукоположења епископа, бива назначење у присуству епископа и патријарха.</i></p> <p><i>Новоназначени епископ прима благодат од патријарха, после чега чини указ.</i></p> <p><i>Следи крајњи молебан.</i></p> <p><i>На сам дан епископског посвећења, пред литургијом, архијереји излазе у одеждама на царске двери, патријарх стоји на амвону, а остали око њега.</i></p> <p><i>Затим, презвитер и ђакон иду у олтар, узимају у олтару онога који</i></p>	<p>Бискупски ред</p> <p>Бискупски ред подељује се полагањем руку и посветном молитвом.</p> <p>Након посветне молитве бискуп посветитељ маже новом бискупу главу кризмом и говори: <i>Боје, који те учини дионом иунине Христове свећенства [...]</i></p> <p>Пружа му Јеванђеље и говори: <i>Прими еванђеље и проповедај Рјеч Божју [...]</i></p>

савршава Свету тајну Евхаристије (Лазар Мирковић, *Православна Литургија. Друи, посебни гео: Свете тајне и молишвослова*, Београд, 1983, 114).

се посвећује за епископа, обучено у свештеничку одежду. Он чини пред часним престолом два поклона до појаса, и један до земље.

Изјављивши веру, држи у рукама именовано изложено учење Православне вере.

Благослов патријарха: Благодат Бога, и Господа нашег Исуса Христа, и Светог Духа да буде са тобом.

Читање изјављивања вере о Тројичном Богу.

Благослов патријарха: Благодат Светог Духа да буде са тобом, просвећујући, укрепљујући и уразумљујући те у све дане твога живота.

Читање вере о Оваплоћењу Сина Божијег.

Обећање да ће чувати каноне, предање Цркве [...]

Благослов патријарха: Благодат Светог Духа [...]

(Хиротонија епископска се свршава после входа са Јеванђељем, предавања апостола)

Узимају га архијереју у олтар, чини три поклона пред престолом, клекне, оставља крстообразно руке и ставља главу на престол.

Архијереји полагају Јеванђеље на његову главу.

Молитва посвећења, читање најстаријег архијереја: Изабраћем и искуством богољубљених архијереја, и свега светог сабора, Божанствена благодат [...]

Патријарх благосиља тријуш по глави онога који прима хиротони-

Ставља му прстен уз речи: Прими прстен, знак вјерности: остани вјеран и Божју заручницу свешту Цркву сачувај неокаљаном.

Даје му штап уз речи: Прими штап, знак апостолске службе, и прелази на свеколико стадо у ком је Дух Свети оставља [...]

...

<p>ју, говорећи: У име Оца, и Сина, и Светога Духа, сада и увек у векове векова.</p> <p><i>Остали архијереји држе на глави посвећујуће епископа Јеванђеље, а затим полажу десну руку, и патријарх чита две молиће: Владико Господе Боже [...], Господе Боже наш [...]</i></p> <p><i>Један од архијереја чита јектенију: У миру Господу се помолимо [...]</i></p> <p><i>Ђакон доноси сакос, омофор, крст, анаџију и митру. При облашењу и слављању свакој од ових предмета патријарх, говори: Аксиос – Достојан.³⁷</i></p>	<p>...</p> <p>....</p>
--	------------------------

На основу историјских сведочанстава из апостолског периода може се закључити да је у свакој помесној Цркви постојао по један савет презвитера, који су представљали неку врсту административних саветника и имали предстојатеља помесне Цркве, када су били окупљени на приношењу Часних Дарова. Повећавањем броја верника, а услед немогућности да се сви верни једног места окупе на једно место, епископ је као управитељ Цркве, из реда презвитерског колегијума одређивао да у Њихово име сакупљају верне, и да у његово име врше божанствену Литургију. Он је задржавао епископство (надгледање) над свим појединачним евхаристијским скуповима, тј. био је епископ помесне Цркве, а скупови су се налазили у границама његове надлежности.

Презвитери су свршавали Евхаристију само по налогу епископа, и у име епископа помињући његово име у тренутку узношења дарова, јер је он остао прави свештенослужитељ и наследник апостола и Христа. Презвитери су у раној Цркви као служитељи епископа имали превасходно катихетску улогу. У презвитерској хиротонији се јасно види да Црква моли да Свети Дух онога који се рукополаже оспособи превасходно да проповеда. Дело епископа јесте дело Христово, јер је он глава Цркве, а дело презвитера је апостолско, односно, дело ши-

³⁷ Поредак ове Свете тајне можемо пронаћи у многим литургијама, као што овде наводимо. Л. Мирковић, *Православна Литургија. Други, посебни гео: Свете тајне и моливословља, нав. дело, 118–127*. Погледати Епископски чиновник.

рења речи Божије. Када се рукополаже презвитер, епископ ставља руку своју на главу његову, док га се сви презвитери дотичу. У самој молитви запажамо да се епископ обраћа Богу Оцу и моли да свештенику да Духа благодати и савета.

Да би Црква могла да функционише на прави начин, потребна је непрекидна веза између олтара и народа, а ту везу чине ђакони. Ђаконска служба доприноси да се веза између клира и народа потпуно оствари у Цркви као заједници. При рукоположењу ђакона, епископ ставља руку на њега, јер он није постављен за клир, а он не задобија заједнички Дух презвитеријума, него онај који му је поверен влашћу епископа. Зато епископ сам рукополаже ђакона, док над свештеником свештеници такође стављају руке. У молитви за рукоположење, епископ се моли Богу Оцу да дарује ђакону Духа благодати и ревности. Свештеник постаје посредник пред Богом по узору на Христа и моћ стиче благодаћу Божијом посредством хиротоније.

Света тајна свештенства представља један од предуслова Евхаристије јер су све службе олтарског свештенства неопходне за служење Евхаристије уколико она жели да испуни своје крајње назначење, а то је да буде икона Царства Божијег. Из овога проистиче и сотириолошки карактер ових служби, јер су оне ту због обожења.

4. Закључак

Библијске основе појма апостолског прејемства могу се наћи у Светом Писму Новог Завета, мада појам прејемства није експлицитно развијен. Свети Апостол Павле говори о предању које је примио и које мора предати неповређено. На основу светоотачког предања у другом веку примећујемо да је концепт апостолског прејемства коришћен за борбу против гностичких јереси. Свети Игњатије Богоносац Антиохијски је истицао кључну улогу епископа у помесној Цркви, истовремено указујући на њену есхатолошку димензију. Климент Римски је представио идеју прејемства од Христа до апостола, затим од апостола до апостолских наследника, и тако даље. Различите перспективе апостолског прејемства налазимо и код других ранохришћанских црквених писаца, као код Иполита Римског, Кипријана Картагинског и рецимо Тертулијана.

Развој апостолског прејемства на Западу се схвата искључиво као ланац који води од једног одређеног апостола ка једном конкретном епископу. Упоредо са тим, развија се идеја личне Петрове сукцесије у односу на епископа Рима. Као последица таквог схва-

тања, јавља се проблем папског примата као један од главних проблема спотицања јединства Цркава Истока и Запада.

Разматрајући телетургијске особености Светих тајни, несумњиво је да Свете тајне у Римокатоличкој и Православној Цркви имају исти извор. Током развоја живота Цркве, Свете тајне добијају другачију форму, што видимо на примеру самих молитава. Запажамо да су молитве у Римокатоличкој Цркви краће, што потврђује њихов литургијски карактер, у формалном смислу. Ова карактеристика, „у формалном смислу“, ослања се на саму дужину богослужења. Неоспорна је чињеница да су Свете тајне временом изгубиле свој литургијски карактер, посебно почев од доба када је хришћанство добило свој званични статус у Римској империји. Треба истаћи да је овакво промишљање било доста једнострано, јер су Свете тајне израз живота Цркве.

Библиографија

Извори

- Аурелије Августин, *De bono coniugali*, PL 40.
Аурелије Августин, *De fide et operibus*, PL 40.
Aurelije Avgustin (1982), *O državi Božijoj – De civitate Dei*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Aurelije Avgustin (1999), *Ispovijesti*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Аурелије Августин, *De baptismo contra Donatistas*, PL 43.
Аурелије Августин, *Homilia 268*, PL 38.
Brajčić, R., Zovkić, M. (1977), *Dogmatska konstitucija o Crkvi – Lumen gentium I*, Zagreb.
Brajčić, R., Kopic, I., Roščić, N., Strle, A., Dimitrijević, D. (1981), *Dogmatska konstitucija o Crkvi, Lumen gentium II*, Zagreb.
Велики шребник (1993), Призрен.
Dokumenti II Vatikanski koncil (2002), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Јевтић, А. (2005), *Дела айосѿолских ученика*, Врњци – Требиње.
Kirigin, M. (1985), *Konstitucija o svetoj Liturgiji – Sacrosanctum Concilium*, Zagreb.
Климент Александријски, *Педагоѿи*, TLG.
Мали шребник (1994), Призрен.
Perić, R., Lacko, M. (1987), *Dekret o ekumenizmu, Unitatis redintegratio*,

- Dekret o Istočnim katoličkim Crkvama, Orientalium Ecclesiarum*, Zagreb.
Rimski misal (1980), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski obrednik: *Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne* (1984), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski obrednik: *Red vjenčanja* (1970), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski obrednik, *Red krštenja* (1970), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski obrednik, *Red pokore* (1975), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski pontifikal: *Red potvrde* (1972), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Rimski pontifikal: *Sveti red* (1972), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Sv. Ambrozije (1986), *Otajstva i tajne*, Makarska.
Св. Иринеј Лионски, *Прошив јереси*, PG 7.
Св. Јован Златоусти, *Омилија на Машејево Јеванђеље*, PG 58.
Св. Јустин Философ (2002), *Сабрана Дела I–II*, Београд – Ваљево – Србиње: Хришћанска мисао.
Тертулијан, *De baptismo*, PL 1.
Тертулијан, *De monogamia*, PL 2.
Тертулијан, *De Poenitentia*, PL 1.
Тома Аквински (1994), *Сума против погана II*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Хуго од Св. Виктора, *De sacramentis*, PL 176.
Хуго од Св. Виктора, *Сума Theologica III*, PL 175.

Литература

- Adolf, A. (1993), *Uvod u Katoličku Liturgiju*, Zadar.
Алфејев, И. (2005), *Тајна вере, Увод у православно догматско бојословље*, Краљево.
Auer, J. (1972), *Die Sakramentenlehre der Kirche*, Regensburg.
Афанасјев, Н. (2003), „Две идеје васељенске Цркве“, у Николај Афанасјев, *Сшудје и чланци*, Вршац.
Афанасјев, Н. (2008), *Еклисиологија сшудња у клир*, Краљево.
Афанасјев, Н. (2008), *Сшудње у Цркву*, Краљево.
Афанасјев, Н. (1996), *Трїеза Госїодња*, Цетиње.
Биговић, Р. (ур.) (2003), *Хришћанство и евројске иншїтрације*, Београд: Хришћански културни центар.
Braјčić, R. (1986), *Bit i suvremenost Crkve*, Zagreb.
Bart, K. (1975), *Crkvena dogmatika I*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Василиадис, П. (2006), *Lex orandi: литургијско бојословље и литургијски прїеорог*, Крагујевац.
Walter, K. (2005), *Sakrament jedinstva: Euharistija i Crkva*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Вукашиновић, В. (2001), *Лишурџјска обнова у XX веку*, Београд – Нови Сад – Вршац.

Gibellini, R. (1999), *Teologija dvadesetoga stoleća*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Gibellini, R. (2006), *Teološke perspektive za XXI stoleće*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Гондикакис, В. (1998), *Светѡа лишурџја – Ошкривење нове шва-ри: Елементи лишурџјској доживљавања шажне јединства у Православној Цркви*, Нови Сад.

Greenslade, S. L. (ур. и прев.) (2006), *Early Latin Theology, Selections from Tertullian, Cyprian, Ambrose, and Jeronime*, Louisville, Kentucky.

Гргуревић, Н. (2004), *Евхарисџија као жршва*, Србиње – Либертивил, Илиноис.

Гргуревић, Н. (2006), *Увод у православну лишурџику*, Србиње – Либертивил, Илиноис.

Grun, A. (2003), *Bolesničko pomazanje*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Grun, A. (2003), *Euharistija*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Grun, A. (2003), *Sakrament krštenja*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Grun, A. (2003), *Sveti red*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Denzinger, H., Hunermann, P. (2002), *Zbirka sažetaka vjerovanja definicija i izjava o vjeri i ćudoređu*, Ђаково.

Zagorac, V., „Duh Sveti u liturgiji“, www.hrcak.spce.hr/file/52843; посећено 27. 8. 2012.

Zagorac, V. (1998), *Kristova otajstva: sakramenti i blagoslovine, povijest i teologija slavljenja*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Zagorac, V. (1973), „Liturgijska i privatna molitva“, *Služba Božja*, 1, 79–84

Zagorac, V. (1988), *Sakramenti: Liturgijski nauk o otajstvima*, Zagreb. *Zakonik kanonskog prava*, proglašen влашћу папе Ivana Pavla II, Zagreb, 1996.

Зизјулас, Ј. (2001), *Доимашке шеме*, Нови сад: Беседа.

Зизјулас, Ј. (2001), *Екклесиолошке шеме*, Нови Сад: Беседа.

Зизјулас, Ј. (1997), *Јединство Цркве у Светој Евхарисџији и епископу у прва шри века*, Нови Сад: Беседа.

Зизјулас, Ј. (2005), „Самопоимање православних и њихово уче-шће у Екуменском покрету“, у Радован Биговић, *Православље и екуменизам*, Београд: Хришћански културни центар, 227–262.

Зизјулас, Ј. (2012), *Црква у шажни пројављена. Оглед из евхарисџјској бојословља*, Пожаревац.

Јевтић, А. (1998), „Есхатолошко у нашем свакодневном живо-

ту“, у Атанасије Јевтић, *Живо предање у Цркви*, Врњачка Бања – Требиње.

Јевтић, А. (2007), *Христос Нова Пасха – Божанствена Лишурпија*, Београд – Требиње.

Jedin, H. (1972), *Velika povijest Crkve I*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1995), *Velika povijest Crkve II*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1971), *Velika povijest Crkve III/1*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1993), *Velika povijest Crkve III/2*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (2004), *Velika povijest Crkve IV*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1978), *Velika povijest Crkve V*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1987), *Velika povijest Crkve VI/1*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Jedin, H. (1981), *Velika povijest Crkve VI/2*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Кардамакис, М. (1996), *Православна духовност*, Манастир Хиландар.

Kannengiesster, C. (2006), *Handbook of Patristic Exegesis*, Boston: Leiden.

Kirigin, M. (1975), „Zajednica i obred“ у *Služba Vožja*, 1, 6–12.

Клапис, Е. (2006), „Светотајински карактер хиротоније и апостолског прејемства: православно екуменски поглед“, *Саборност*, 1–2.

Кончаревих, Б. (2008), *Лекције из увода у православно бојословље*, Београд – Рокфорд.

Courth, F. (1997), *Sakramenti – Priručnik za teološki studij i praksu*, Đakovo.

Küng, H. (1976), *Was ist Firmung*, Einsiedeln.

Крштење – Света тајна уласка у Цркву (2008), Београд: Образ светачки.

Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva (1979), Zagreb.

Мајендорф, Ц. (2008), *Византијско бојословље: историјски шокови и дојмайске шеме*, Крагујевац.

Мајендорф, Ц. (1974), „Брак у светлости православне теологије“, *Теолошки војлеги*, год. 7, бр. 3, Београд.

Мајендорф, Ј. (2008), *Увод у свештоошачко бојословље*, Врњачка Бања.

Mateljan, A., „Sakramenti u pravoslavnoj teologiji“, www.kbf-st.hr/amateljan/sakarpravosl.pdf; посећено 12. 9. 2012.

Мидић, И. (2008), *Биће као есхатолошка заједница*, Пожаревац.

Мидић, И. (1995), *Сећање на будућност*, Београд.

Милошевић, Н. (2002), „Римска Литургија“, *Бојословље*, вол. 60, бр. 1, 19–37

Мирковић, Л. (1983), *Православна Литургија. Друји, посебни гео: Свеће шајне и молићвословља*, Београд.

Moltman, Dž. (1981), *Trojica i Carstvo Božije*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Нефедов, Г. (2006), *Увод у свете шајне и обреде Православне Цркве*, Шибеник.

О литургији: Зборник Шексцова (1997), Београд.

Ravao, Ivan (2003), *Enciklika Ecclesia de Eucharistia*, Split.

Патријарх Павле (1998), *Да нам буду јаснија нека мишања наше вере I–III*, Београд.

Rahner, K. (1961), *Kirche und Sakramente*, Freiburg.

Rahner, K. (1970), *Sveta Trojica*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Rahner, K. (1961), *Theological Investigations*, Kansas City.

Rahner, K. (1959), *Free Speech in the Church*, New York.

Ratzinger, J. (2005), *Bog je s nama: Euharistija – središte života*, Split.

Ratzinger, J. (2005), *Bog i svijet: Vjera i život u našem vremenu*, Zagreb.

Ratzinger, J. (2003), *Vjera i budućnost*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Ratzinger, J. (2001), *Duh Liturgije: Temeljna promišljanja*, Mostar – Zagreb.

Ratzinger, J. (2005), *Na putu ka Isusu Kristu*, Split.

Ratzinger, J. (1970), *Uvod u kršćanstvo*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Sakramenti, www.petar.ffdi.hr/Izj/sakramenti.htm, посећено 9. 4. 2012. године.

Свети Никола Кавасила (2009), *О живоју у Христју*, Беседа, Нови Сад.

Stuhlmüller, C. (2005), *Biblijsko razmatranje za vazmeno vrijeme*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Schnitzler, T. (1998), *O značenju sakramenata: pomoć za novo iskustvo*, Zagreb.

Тафт, Р., *Византијски обред*, www.verujem.org, посећено 9. 9. 2012. године.

Trstenjak, A., „Psihološki vid sakramenta pomirenja“, *Služba Božja*, 4 (1975), 308–318; 1 (1976), 18–31.

Успенски, Н. (2006), *Анафора*, Вршац.

Флоровски, Г. (2005), *Црква је живој: изабране беседе, есеји и сшудје*, Београд.

Фундулис, Ј. (2004), *Лишурџика I. Увод у свешто бојослужење*, Краљево.

Фундулис, Ј. (2005), *Лишурџичке негоумице*, Краљево.

Haag, H. (2005), *Uskrsnuti – postati slobodan; Propovijedi za korizmeno i vazmeno vrijeme*, preveo sa nemačkog Robert Vukoja, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Harrington, W. (1990), *Uvod u Novi zavjet: spomen ispunjenja*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Casel, O. (1935), *Das christliche Kultmysterium*, Regensburg.

Џобраја, I. (2005), *Ja sam kruh živi. Euharistija u Ivanovu evanđelju*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Šagi–Bunić, T. (1984), *Euharistija u životu Crkve kroz povijest*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Шмеман, А. (1999), *Велики ѿсѣ*, Братство Св. Симеона Мироточивог.

Шмеман, А. (2008), *Водом и Духом*, Манастир Хиландар.

Шмеман, А. (2004), *За живој свешта*, Манастир Хиландар.

Шмеман, А. (2002), *Евхарисџија*, Манастир Хиландар.

Шмеман, А. (1992), *Лишурџија и живој*, Цетиње.

Шмеман, А. (2005), *Увод у лишурџичко бојословље*, Шибеник.

Шмеман, А. (2011), *Евхарисџијско бојословље*, Београд: Отачник.

Примљено: 5. 4. 2013.

Одобрено: 12. 4. 2013.

THEOLOGY OF THE HOLY SACRAMENT OF PRIESTHOOD IN THE ROMAN CATHOLIC CHURCH

Nenad D. Mijalković
*Serbian Orthodox Seminary of
St. Cyril and Methodius,
Niš*

***Summary:** This paper aims to present liturgical – theological understanding of the Holy Sacrament Priesthood throughout history. Explanation about this the Holy Mysteries will follow the appropriate certificates from Holy Scripture, as well as works of some early Christian Fathers of the Church. Then, it will be consulted relevant theological, sacramental aspects of the Middle Ages, the age of Scholasticism, the Council of Trent, and finally the Second Vatican Council, where there will be overlooked as a theological reflection of individual prominent Roman Catholic and Orthodox theologians of the Holy Sacrament of the Priesthood. We want the work we put emphasis on the consideration of liturgical – theological sense Holy Sacraments in accordance with its ecclesiological, Christological, eschatological, pneumatological and experience the life of the Church.*

***Key words:** Holy Sacrament, Priesthood, Roman Catholic Church, bishop, priest, deacon, ordination, council, prayer.*